

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

S PERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
cãtra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strãta
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-besericésca.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiessecarei luné.

CUVENTULU.

*Il. Sale Dlui Eppu diecesanu Procopiu Ivacicovicu rostitu la
deschiderea I-lui sinodulu eparchialu straordinariu din 24.
Iuliu (5 August.) 1871.*

Venarabile Sinodu eparchialu Domniloru Deputati!

In poterea Statutulu nostru Organicu Capu IV
Art. I. §.-89 am covocatu pre diu'a de astadi Si-
nodulu eparchiei nóstre estraordinariu, si me bucuru
Domniloru! cà in urmarea provocarii mele ati bine-
voitu a veni la sesiunea presinte.

Credu, si amu firma sperantia, cà din partea
Domnieloru Vóstre pentru incomodarea acést'a voiu
fi escusatu, càci avemu in Sinodulu nostru a decide
o tréba pentru biseric'a nóstra asie dicendu vitala, si
dupa starile impregiuru ne amenavera.

Este canoscutu Venrabilulu Sinodu cà dupa ce
prin inalt'a resolutiune a Maiestatii Sale, Imparatulu
si Regelu nostru Franciscu Iosifu I. de datulu 24.
Decembre 1864. Metropoli'a nóstra nationala pentru
Romanii din Ungaria si Transilvania, s'a infiintiatu in
Sibiu ca diecesele sufragane din Aradu si Caranse-
besiu. — totu deodata si prin aceea si resolutiune s'a
facutu acea dispoziune, ca in privintia fondulu
bisericescu si scolaru si in privintia Monastiriloru se
se incerce o compianatiune pe calea amicabila, pe
calea imprunatatei bune contielegeri: ér in privintia
comuneloru mestecate, din partea locurilor mai inalte
s'a dispusu, ca prin concernentele jurisdictiuni bise-
ricesci cu intrevenirea jurisdictiuniloru politice, se se
mediloeésca despartirea acelorasi.

In urmarea celoru espuse, delegatiunea nóstra va
se dica a dieceseloru Aradulu si Caransebesiulu con-
statatorie din 12 membri sub conducerea Escelentiei
Sale Domnulu Archieppu si Mitropolitu si cu intreve-

nirea mea a mersu si a ajunsu la Carloveti in lun'a
lui Februariu 1865. unde petracendu unu tempu mai
indelungatu pelanga tóta nesuinti'a, de a midiloci o im-
pacatiune amicabila cu Congresulu serbescu, ce erá
pe atunci adunatu in Carloveti, doritulu resultatu
nu a potutu succedá.

In decurgerea aniloru 1866 si 1867. procesulu
nostru, alu dieceseloru Aradulu si Caransebesiulu,
cu Ierarchi'a serbésca din Carloveti, s'a redusu nu-
mai la cestiunile atingatorie de comunele mestecate.
Afara de comunitatea Batania in dieces'a Aradulu des-
partirile intentate n'au potutu succede.

Pe tempulu acel'a se asteptá cu totu dreptulu
dela jurisdictiunile politice: ca fiindu ele chiamate a
intreveni si a conduce actulu despartirei in comunele
mestecate. — tréba acést'a se o deslege dupa dreptu
si ecuitate, fara traganare; — ce inse nu s'a in-
templatu, si de aci a provenitu amaratiunea cea
mare poporulu nostru din comunele mestecate, care
dupa tóte staruintiele nu au potutu deveni in senulu
biserice si nationale, si nu s'au potutu impreuná cu
fratii sei de unu sange si de o cruce.

Mai apoi Legislatiunea tierii prin Art. IX. din
anulu 1868 recunoscendu in deobste autonomi'a bise-
ricei nóstre a staruitu: ca ori ce felu de pretensiuni
provenite din despartirea ambeloru Mitropolii, si acele
nu s'aru potea complaná pe calea invoelii reciproce.
voru avea ase validá in antea judecatoriei ordinarie
ce se va delegá de Maiestatea Sa.

Cu dispoziune acést'a a Legislatiunei, tóte
trebile nóstre si pretensiunile escate din despartirea
ierarchica de càtra Serbi au devenitu in altu stadiu
in alte corelatiuni.

In urmarea caror'a Congresulu nostru nationalu
bisericescu din anulu 1868 sub Nr. protocolulu 222.
s'a pronunsiatu respicatu ca tote causele de controversia

se se desfaca cu Congresulu serbescu pe calea amicabile, si pentru acestu scopu a delegatu sub conducerea Escelentiei Sale Domnului Archiepiscopu si Mitropolitu: éra pentru casu de inpedecare, sub conducerea mea, o comisiune de 8 membri din partile banatico-unguresci, lasandu-se sinodeloru eparchiale din Aradu si Caransebesiu a primi finalminte din partea romana conditiunile de complanare, care delegatiunea le va propune pe candu congresulu nostru nu va fi coadunatu.

Nainte de ce comisiunea acést'a ar fi potutu intrá in negociatiune cu Congresulu serbescu, a supra venitu Congresulu nostru nationalu din anulu trecut 1870 care sub Nr. prot. 94. a luat notitia despre constituirea delegatiunei, si despre cele ce s'a intre-prinsu pentru a se apucá firulu negociatiuniloru: totu odata s'au dechiaratu de realesi membrii delegatiunei. ce fusere alesi la anulu 1868.

Dupa tóte aceste in lun'a lui Iuniu a. e. a succesu delegatiunei romane a veni in reportu si negociatiune cu partea serba va se dica cu delegatiunea congresului serbescu, si rezultatulu negociatoriloru e obiectulu. pentru care s'a aflu de lipsa a se convocá sinodulu eparchialu in siedintia extraordinaria.

Reportulu delegatiunei in detaiu se va face numai de cátu prin referintele ei: si asia candu siedintia acéstui sinodu o dechiaru de deschisa. vi poftescu Domniloru! se binevoiti a tractá obiectulu acést'a de mare momentu cu acea seriositate care o pretinde dela noi interesulu bisericeii nostre nationali. —

Festivitatea Jubileului din 22. Aug. 1871.

Precandu Romanii din intrég'a Dacia alui Traianu, serbara memori'a Eroului din 6. Iuliu 1476: pre atunci cu siese díle mai tardiu, poporulu. respective biserica romana ortodosa din Ungaria. Banatu si Ardélu serba faptele nobile ale Eroului din 8. Maiu 1869. (diu'a sanctionarei stat. organicu) faptele nobile ale Escelentiei Sale Andreiu Baronu de Siaguna. unic'a recompensatiune din partea Romaniloru pentru nenumeratele sale sacrificii aduse pe altariulu natiunei si bisericeii si cu tóte cá Escelentia Sa facia de acestu faptu laudabilu astfelu s'a sprimatu: „adeveratu cá atotu puterniculu Ddiu a binevoitu a mantui si a elibera prin indurarea Maiestatii Sale bisericeii si natiunea nóstra din starea sa de selava in dílele archipastoriei mele inse eu de aci nu potu de duce neci o consecintia spre glorificarea numelui

meu, ca adeca se mi se faca in onorulu meu o festitate de jubileu de 25. de ani ai archipastoriei mele.“ Romanii Ardeleni, onóre loru! si-au sciutu datorintia si serbatórea fi aceea, ce póte produce numai mintea si inim'a de romanu. Nu potemu trece cu vederea, impregiurarea ce mai vertosu a eternisatu acésta serbare; neobositulu Archipastoriu. Escelentia Sa tocmai in acea di aduse o noua gertfa bisericeii Romaniloru „Enchiridionu adeca Carte manuale de Canóne. “este titlulu unui opu nou in literatur'a nóstra eclesiastica. acést'a de siguru va fi balsamu vindecatoriu inimiloru insetate de sciintia asiediamintelorlu sante, cari prin barbarismulu atátoru secli ni-au pastratu bisericeii intréga si nevatemata.

Ca on. nostri lectori se comunicamu ceva despre marirea acelei serbatori. dreptu satisfactiune reproducemu dupa „Telegrafulu Rom.“ numai cuventarea cu carea Il. Sa Dlu consilieriu aulicu Jacobu Bologa in numele intregului poporu din Metropolia, a salutat pre inaltulu jubilaru.

Escelentia:

Prea-santite si Prea-luminate Parinte Archiepiscópe si Metropolitu!

„Inpilatu-au la pamentu vietia mea: intratu-au ape pana la sufletulu meu: afundatu-me-am in noroiulu adencului si nu este stare: ostenitu-am strigandu. amortitu-a grumazulu meu. slabitu-au ochii mei: inmultitu-se-au mai pre susu de cátu perii capului meu cei ce me goniau pre mine cu nedreptate.“

Asia suspina asia si-plangea sórtea cea amara sant'a nóstra maica biserica seculi intregi. seculi pentru ea plini de suferintie.

Ea. — carea dela inceputulu ei a avutu. avea si are asiedieminte divine si drepturi inalienavere. si carea. gubernata pre temeiuulu acestor'a prin sine si de sine dupa institutiunile sale pururea sante. avea se aduca cele mai bune frupte atátu pentru noi fiii sei. cátu si pentru celelalte societati omenesci; ea dicu. in tempulu intunerecului. in tempulu suprematiei. in tempulu netolerantieii. se despoia de liber'a intrebuintiare a drepturiloru. a institutiuniloru sale proprie: *i se rap. autonomi'a*: se dedu prada influentieii straine si se apesa: se puse in catusi. cari rodeau la firulu vietiei ei: se persecuta si se maltrata. pana candu de abia mai remase cu atát'a resuflare. cátu se mai póta striga. cum strigase óre-candu slabanogulu dela scaldatórea oiloru: „Dómne. omu nu amu!“ (Aplause.)

Da! „Dómne. omu nu amu.“ a eschiamatu dulcea nóstra maica biserica din tempurile cele mai vechi

neconținut și totu în zădăru până la anul 1846., cându se îndură bunulu Dumnedieu și spre dens'a, și ascultându-i rogatiunea i tramise *omulu*, după care insetase atâtu amarul de tempu.

I Te tramise pre Escelenti'a Ta, Prea-santite și Prea-luminate Parinte, pre omulu cele *chiamatu*, de a o mantui de slavia, recastigându-i autonomi'a rapita. O misiune acest'a, Prea-Santite, pre câtu de marétia, pre atâtu și de grea, pre care inse o-ai implinitu, Escelenti'a-Ta, după cum se doriá fierbinte și se cerea ou dreptu și dreptate!

Cátu Te aduse bunulu Dumnedieu la *anulu* 1846. — la începutulu acestui acum decursu patriu de seculu. — ca vicariu generalu în midiloeulu nostru ai medilocitu insuti și de locu, în anul 1847., întrebuintiarea unui dreptu cardinalu bisericescu, pastratu încă *incátu-va* ca prin o minune, întrebuintiarea dreptului *de a alege episcopu*. (Acordare espresa)

Dupa ce în urm'a acestei alegeri ai primitu în anul 1848. ca episcopu conducerea santei nóstre maice biserici numai de câtu ai scosu din întunereculu, în carea se ascunsese, documentele, cari justificau și revindecau autonomi'a santei nóstre biserice, ca santa proprietate a ei, și pretindendu recunoșterea validității acelor'a ai cerutu restituirea acesteia. (Consentiementu espresu)

Ai intempinat pedeci, pedeci mari, pedeci desmantatóre; acelea inse nu te-au desmentatu, ci din contra te-au intaritu în credința, te-au intaritu în perseveranța ai primitu și ai portatu în contr'a loru lupta barbatésca, lupta în delungu duratória lupta dreapta și buna, lupta onorifica. (Aplause)

„Fundulu aduncului lu-ai descoperitu și pre uscatu pre ai tai i-ai trecut; (Bravo!)

„Portile cele de arama le-ai sfarimatu, incuietorile cele de fieru le-ai zdrobitu și ne-ai scosu pre noi din întunerecu și din umbr'a mortiei; (Bravo! „Se traiésca“!)

„Deslegatu-ne-ai de catusiele cele vechi, mantuitu-ne-ai de cursele, cari ni se puneau nóua, și ai invinsu pre leii cei mancatori, sferamendu-le dintii; (Aplause)

„Cei ce dormiamu întru întunerecu. — vedindu-te pre tine lumina, — amu inviétu, ne-amu destepatatu, și amu aflatu adeverulu; (Aplause)

„Robi'a Sionului tu o-ai scosu din Vavilonu și pre noi din patimi la viétia ne-ai scosu.“ Parinte. (Aplause entusiastice. bravo! „Se traiésca“ fôrte bine!)

Si asia ai invinsu, ai invinsu, Prea santite Parinte, spre mangaerea nóstra.

Ne-ai recastigatu adeca autonomi'a bisericeii, și prin ea ne-ai intaritu, ne-ai asigurat u biserice'a refugiu lu, scutulu mosiloru și stramosiloru nostri și alu nostru insusi.

Ne-ai scapatu din ghiarele trecutulu celui amarul, durerosu; ne-ai procuratu unu presentu mai indestu litoriu și ne-ai preparatu unu venitoriu mai fericitu!

Pentru aceea constatandu noi, biserice'a cea via, cu cea mai adancu simtita mangaere, sub ceriulu liberu, înaintea lui Dumnedieu și înaintea lumii victori'a reportata de Escelentia Tea spre mantuirea nóstra, jubilamu, jubilamu; serbamu serbatórea de bucuria se-ti aducemu „tie cantare de biruintia cantandu și strigandu:“ „Marire tie, celui ce ne-ai aretatu nóue lumina!“ (Aplause entusiastice, „sa traiésca!“)

Pentru aceea, ca jubilaria nóstra se devina perfecta, ne-amu adunatu aici, ne-amu adunatu în choru fratiescu și fiescu se te rogamu a te bucurá cu noi dimpreuna, și se-ti dicemu: „bucura-te anghir'a nóstra cea tare și nemiscata; veselesce-te incepatoriulu pastoriloru, impregiurulu teu vedindu-ti pre fiii tei, purtandu stalparile faptelor tale celoru bune.“ (Entusiasmu generelu, applause infinite.)

Amu venitu, Pre-santite Parinte, se-ti descoperimu, se-ti marturisimu, ca nepricependu-ne noi: „cu ce cununi vrednice de lauda se te incununamu,“ ca pre unu erou între luptatori adunandu-ne astadi cu unu glasu te laudamu: *cú alergarea ti-ai implinitu, credința ti-ai paditu și cunun'a victoriei ai luat u, mantuindune pre noi, cei ce vomu seversi cu credința pururea onorata pomenirea ta.* (Esprese manifestari de consentiementu.)

Amu venitu se-ti aducemu, cea mai fierbinte multiamita pentru nenumeratele binefaceri, de cari ne-ai invrednicitu, și în locu de respalata, spre carea ne lipseseu poterile, ne lipseseu mediulócele, se-ti apromitemu serbatorsce: *cá-ti vomu urmă cu eea mai stricta acuratetia în aperarea și conservarea drepturiloru nostre bisericesci; vomu fi tari și neclatiti în credința nóstra stramosiésca; (apromissiuni espresse și vii din partea multimei) ti-vomu imitá faptele și-ti vomu implini dispositiunile, în bine întielesulu interesu alu santei nóstre maice bi-serici.*

Dreptu aceea fii odihnit u, fii liniscitu!!!

Amu venitu, ca cu totii dimpreuna se multiamimu din adancurile inimiloru nóstre atotopoternicului Dumnedieu, cá ni te-a daruitu și ni te-a tie-

nutu *unu patrariu de seculu!* (Murmuru veselu in multime.)

Amu venitu in fine, ca din tóte poterile se rog-amu pre Dummedieulu parintiloru nostri, ca se ni te mai tiena inca multi fericiti ani, deplinu sanetosu, „dreptu indreptandu cuventulu adevेरului.“ Se trai-esci, prea -santite Parinte! Aminu! (Multimea: „Se traiésca!“ de 3 ori.)

Biografi'a lui Massimu

Metropolitulu Romaniei, sub principii: Radu, Mihnea si Neagoe.

Trei icóne nationale in frumsetiaza salonulu de lectura alu asociatiunei romane aradane pentru cul-tur'a poporului romanu.

Tóte trei representa intemplari istorice din is-tori'a Romanilor de din co'lo de Carpati.

Un'a arata parastasulu celebratu din demandati-unea lui Stefanu celu mare principele Moldaviei pentru sufletele resboiniciloru cadiuti in resbelulu cu Turcii.

Alt'a infacisiaza triumfatórea intrare a lui Miaiu Eroulu, principele Romaniei, in Belgradulu Transil-vaniei, dupa invingerea lui Andreiu Batoru la a. 1599.

Atrei'a inchipuesce incheierea pazei intre Bogdanu principele Moldavei si intre Radu principele Romaniei.

Acésta a trei'a icóna la antaia privire a facutu o intiparire placutu in inim'a mea: mi-para ea vedu unele persóne cunoscute anca din pruncie, pre unii betrani din locul nascerii mele: chipulu, cantatur'a, fisionomi'a tóte arata cá figurile representa pre romani.

Intre aceste se vede si unu Archiereu, standu mai din dreptu imbracatu in ornatu bisericescu. Den-sulu anca a fostu de facia la incheierea pazei. Cine a fostu Archiereulu acest'a? pentru ce cauza se afla si elu de facia?

Eu in cáta am potulu intielege despre elu din Istori'a Arhimandritulu Raiciu voiu se traducu ací spre ce mi a datu indemnu si o in-scintiare in foi'a „Familia“ unde se face vorba despre o icóna, carea infaciosiaza nunt'a lui Neagoe principele Romaniei cu o Despina din famili'a Despotiloru serbi Brancovici.*)

Archiereulu pre care-lu arata icón'a a fostu Mas-simu Brancoviciu, Metropolitulu Romaniei sub Radu, Mihnea si Neagoe principii Romaniei.

*) Vedi „Familia“ Nro. 35.

Pentru ca se aiba cetitoriulu mai limpede cu-noscere despre elu aratu ací pre scurtu genealogi'a densului.

Georgiu Brancoviciu, ginerele Cneazulu Lazaru, carele in batai'a cu Turcii la a. 1389, in 15 Iunin a devenitu batutu si ucisu, a ajunsu dupa mórtea cum-natuluu seu Stefanu Lazareviciu, fiulu lui Lazaru, la a. 1427, de Despotu alu Serbiei.

Georgiu acest'a a avutu trei fiii, pre Gre goriu Stefanu si Lazaru. Gregoriu si Stefanu aflanduse in prinsóre la Turci la anulu 1441 in diu'a de pasci din porunc'a Sultanulu Muratu au fostu lipsiti de vedere, cu feru arsu in focu.

Doua Fiie ale lui, Ecatarina a fostu maritata dupa grafulu Cilei, éra Mara, cea mai tenera a fostu data lui Muratu alu II-le Sultanulu Turciloru.

Stefanu alu II-le fiu alu lui Georgiu cu soci'a sa Angelina a avutu duoi fii, pre Georgiu si pre Ioanu. Georgiu s'a calugaritu si a primitu numele Massimu. Densulu a fostu Metropolitulu Romaniei carele a mi-dilocitu pazea intre Bogdanu principele Moldaviei si Radu principele Romaniei.

Lazaru alu III-lea fiu alu lui Georgiu si soci'a sa Helena a avutu trei fiie, Irina, Militia si Mara: Militia s'a casatoritu cu Neagoe principele Romaniei si cu ocaziunea casatoriei i s'a datu titulu: Despina, pentru cá éra din famili'a Despotiloru serbesci. Se dice cá casatori'a intre Neagoe si Militia s'ar fi in-templatu la a. 1500. Raiciu inse serie cá aceea s'ar fi intemplatu dupa alegerea lui Neagoe de principe, adeca dupa detronarea lui Mircea. Acum ori cum se fia fostu, Militia acést'a nu a potutu se fia fi'a lui Lazaru Despotulu cáci acest'a precum arata Raiciu la Cartea IX, §. 6, a respasatu la anulu 1458, si asie fi'a lui cea midilocia ar fi debutu se fia la anulu 1500, celu pucinu de 45 ani, ér déca casatori'a s'a intemplatu dupa alegerea lui Neagoe, aprópe de 60 ani. Mam'a Mili-tiei, fi'a lui Toma Paleologulu a Despotulu Moreei, cu numele Helena, dupa mórtea barbatuluu seu ca-lugarinduse a moritu la anulu 1474. Din aceste se vede cá Militia cea maritata dupa junele principe Neagoe nu a potutu se fia fi'a lui Lazaru Despotulu carele a repasatu la a. 1458.

Dufresne si Mavrourbinu scriu cá barbatulu Mi-litiei aru fi fostu Leonardu Tocca Comesulu Cefalo-niei si Despotulu Artei.

Cine a fostu dara Militia cea casatorita cu Nea-goe? Cu buna séma vre-o nepóta a lui Lazaru Des-

potulu carea anca s'a chiamatu ca si un'a din fiiele lui Lazaru, Militia.

Si Raiciu nu scie ce se cređa despre casatori'a Militiei a fiiei lui Lazaru, deórece Brancoviciu serie a fi fostu casatorita cu Neagoe, ér cei straini cu numitulu Leonardu Tocca. Alti istorici serbesci despre casatori'a acést'a n'a scrisu nimicu.

„Massimu la anulu 1486 s'a calugaritu de càtra unu Hegumenu venitu din Serbia, pentru de a aduná alamosina, in cetatea Cupenicu in Sirmiu, si cu ocasiunea acést'a i s'a schimbatu numele din Georgiu in Massimu “ Raiciu Cartea X. cap. 6. §. 3.

Totu acolo la c. 6. §. 6. astfelu scrie:

„Intre aceste Monachulu Massimu tramite epistóla la Levita Metropolitulu Sofiei, rugandulu a veni in Sirmiu, carele venindu in cetatea Cupenicu, pre Massimu prin punerea maneloru archieresci lu-pune de preotu, asemene pre multi a asediatu de preoti si diaconi in provinti'a Sirmiului, dupa marturi'a lui Brancoviciu. De aci fara greotate se vede, cà Serbii locuitori in Sirmiu pe timpurile acele nu au avutu archierenu seu nici preoti hierotoniti pentru de a invetiá in credinti'a si in traditiunele parintesci. Despre ce parendu-reu lui Massimu a chieamatu pre strainulu acela Metropolitulu si a voitu cu ceialalti dimpreuna a primi hierotoni'a ca se póta neajunsulu acela si scãderea in cele sante a o plini. Anca in anulu calugariei lui Massimu — scriu analele nóstre — contielegenduse ambii frati cu mum'a sa Angelina au adusu osamintele parintelui seu in Cupenicu si in biseric'a santului Luca le au imormentatu.“

Caus'a pentru carea s'a lapadutu Massimu de dignitatea de Despotu. lasandu titul'a fratelui seu Ioanu. a fostu aceea. càci pe timpulu acel'a nu avea dignitatea acést'a nici o insemnetate.

Istorisirea lui Raiciu despre faptele Metropolitulu Massimu. Cartea X. capu 7.

§. 1. Massimu. precum s'a disu mai susu vedindu stapanirea serbéscã a Despotiloru fórtè immiesiorata, asie càtu abea avea dupa caracteru si dignitate cele trebuintióse spre sustienere, dreptulu antaictatii si alu stapanirei l'a concesu fratelui seu Ioanu si a in schimbatu eunun'a de Despotu cu camilauca calugarésca, si curundu dupa aceea hierotoninduse de Levita Metropolitulu Sofiei in cetatea Despotiloru Cupenicu se indeletnicea in ajunare si in rugatiune. Dupa repausarea Marci Sultanei. s'a radiecatu mare potere turéscã asupra crestiniilor. — — — — —

§. 2. Ieromonachulu Massimu judecandu cu deadensulu despre ticalós'a sa stare si supunerea Sirmiului rapirei turcesci, a pusu in cugetu a se mutá de acolo. A deschisu asia dara mormintele mamei sale Angelinei, celei intru santii adormite si a fratelui seu Ioanu Despotulu, (fratele seu Despotulu Ioanu murise la a. 1503,) si aflandu corpurile loru stralucindu in preacuviosia, le-a luatú dimpreuna cu osamintele parintelui seu Stefanu (càci atát'a vistieria avea) si a purcesu pre langa Sava din cetatea Cupenicu si trecendu preste

Dunare s'a asediatu in Romania, stapanindu acolo atunci principele Radu, care a fostu fiulu principelui Ioanu Caloero, si care a intimpinatu pre Massimu cu onóre si càtu-va tempu a fostu la densulu. Dupa acést'a repausandu Metropolitulu Romaniei, principele Radu facundu consiliu cu ai sei, a incredintiatu scaunulu de archiereu lui Massimu ca celui ce se trage din famili'a Despotiloru. Dar' Massimu in tofu chipulu se ingrigea, cum ar' potea mantú patri'a sa de cei straini de neamu si a se reintorná érasí la ale sale. Astfelu aceste le a descriu Brancoviciu.

§. 3. Anca in anulu 1513. pap'a Romei Leo X. a demandatu a se predicá prin poporu pentru apararea credintiei crestine deplin'a iertare a pecatelor tuturoru celoru ce voru intrá in oatea cruciata si voru perí in resbelu cu Turcii. Inse óstea aceea santa s'a in schimbatu in resbelu civilu. Mai adauga Brancoviciu, cumca pap'a a indemnatu la acéstã santa si pre Serbi si pre Romani dimpreuna cu Ungurii. Inse pre cum au fostu desierte silintiele papei, asia si óstea aceea desbinanduse, Serbii au remasu in pace. In acelasi tempu continua istori'a sa Brancoviciu, s'a intemplatú cërta intre principele Radu si Bogdanu principele Moldo-Romaniei, asie càtu si cu resbelu se preparasera unulu contr'a altuia. Dar Munteniá tramitu pre Massimu Metropolitulu la Bogdanu Moldo-Romanulu, fiulu principelui Stefanu Basaraba. care venindu a midilocitu intre densii pace perfecta. Caruia Bogdanu a datú insemnate daruri si toea archierescu imbracatu in argentu, de o maiestria eşcelenta daruindu-i. l'a demisu in dreptu, si toiagulu acela pana in tempii Istoricului Brancoviciu. precum serie, s'a pazitu in sieriú langa osamintele lui.

§. 4. Reintornanduse Massimu facatoriulu de pace, principele Radu cu consiliarii sei lu-intimpiná cu multa bucuria, dragoste si onóre. Inse pentru ce a avutu Radu asie mare dragoste càtra Massimu. càci lu-onorá si-lu iubea in fórtè mare gradu. astfelu serie Brancoviciu: Candu a petrecutu Radu pentru trebile sale in Buda la Vladislavu alu II-le regele ungurescu, atunci aflanduse si Massimu in partile acele, a servitu in càtu i a statu in potere si principelui Radu, precum in cele spirituale, asie si in cele politice, càci erá versatu in datinele unguresci. Radu cu norocire vietuindu-si timpulu seu, s'a mutatu din lumea acést'a, ér dupa densulu a primitu principatulu Mihnea, reu la moravuri si de reu cobitoriu. mai multu facundu pe placere si mai binevoindu Turciloru. decâtu crestiniilor. Mihnea acel'a fórtè persecutá pre Massimu si nu potea suferi, ca densulu se petreaca in Romania in dignitatea sa Archierésca, si adeseori dicea la convorbire càtra Massimu, cà nu se cuvine omulu din famili'a de Despotu a portá vre-o dignitate in Romania. Càci famili'a Despotiloru din timpurile de demultu vrajmasiesce asupra Imperatiei turcesci. Pentru aceea Metropolitulu Massimu s'a temutu fórtè cumca nu numai de scaunulu archierescu se póte lipsi, ci póte fi predatu de càtra reu cugetatoriulu Mihnea si tiraniei turcesci, si asie se aiba trista fine, dreptu aceea a socotitu se scape cu fug'a, acceptandu spre aceea tempu binevenitu.

§. 5. Intr'aceste facundu Boierii cu Mihnea consiliu pentru de a intari pacea cu regele ungurescu, precum a fa-

cutu si principelu Radu, elu s'a invoitu la acést'a. Si érași l'a svatuitu ca tréba acést'a nu o póte implini nime mai bine si mai intieptiesce afara de Metropolitulu Massimu, càci si in limb'a unгурésca si in datinele loru a fostu versatu de ajunsu. Si asie Mihnea scriindu epistola, a indreptatu pre Massimu cu tréba acést'a cu bunavointia din loculu seu de capetenia, care se chiama Argisu si-lu tramite in Buda, la rege, càci nu i placea a-lu vedea in tiér'a sa. Éra Massimu care fórte doria a se desparti de densulu tóte ale sale câte le a avutu cu santele remasitie luandule a trecutu preste Oltu in tiér'a unгурésca, si ajungundu la regele unгурescu, unde a fostu primitu cu tóta onórea a impartasitu epistóla principelui seu regului, si i-a descoperitu vointi'a domnului seu, cà voiesce a vietini cu densulu in pace, si a implinitu precumu s'a cuvenitu tréba solului. Regele s'a invoitu la tóte si cu recipróca epistola a dimisu pre Massimu. Primindu elu Respunsulu regului de a se reintorná la principele seu, inse si-a adusu aminte de intrigele lui Mihnea si de reinti'a carea o ascundea in inim'a sa si s'a temutu a merge acolo, pentru aceea a mersu in Sirmiu si de aci tramite respunsulu regului la principele Mihnea, éra elu nu s'a reintornatu la scaunulu seu, nici a potutu petrece in locuinti'a patriei sale Cupenicu, pentru gróz'a turcéscá. Si asie nevrendu a fostu silitu se céra locu dela cuserii sei Stefanu Iacsiciu si fiulu acestuia, Marco Iacsiciu, ér locului acelu a rostu numele Crusiedolu, si aci a pusu fundamentu locasiului monastirescu. Acést'a a fostu dupa descrierea analeloru nóstre la a. 1509 in care si Radu a moritu séu in urmatoriulu.

Not'a trad. In mai multe locuri scrie Raiciu in Istoria: *Chronologia lux historiae*. Inse densulu ordulu chronologicu nici cátu lu-observéza. In §. 3. alu capului acestui precum se vede mai sus scrie cà pap'a Leo alu X a mandatatu se se predice cruciata in contra turciloru. Pap'a Leo alu X s'a suitu pre scaunulu papalu in a. 1513. asia dara mai nainte nici a potutu demandá predicarea cruciatai. In acelasi continua mai la vale: Totu in acelasi tempu s'a intemplatu cértá intre Radu si Bogdanu. Cum s'a potutu intemplá cértá la a. 1513. séu 1514. candu precumu dice la finea §. 5. Radu a muritu la a. 1509? si in Cronic'a lui Sincai se amintesce pacea midilocita prin Massimu la a. 1506. In urmatoriulu §. érași nu se tiéne de chronologia., precum se va vedea.

(Finea va urmá.)

PROTOCOLULU

siedintieloru ténute din partea sinodului eparhialu straordinariu alu diecesei romane greco-orientale aradane, — in anulu 1871.

Sedintia I-a

tienuta la 25. Iuliu (6. Augustu) 1871 sub presiedinti'a ordinaria, éra notariu a fostu: *Georgiu Pop'a*.

1. Dumineca in 25 Iuliu (6 Augustu) 1871 in órele de deminétiá s'a ténutu in catedra sant'a liturgia

si apoi chiamarea santului Duhu, Pontificandu la acést'a functiune Presanti'a Sa Parintele Episcopu. La finea servitiului Dumnediescu, Présanti'a Sa Parintele Episcopu deschide sesiunea straordinaria a acestui sinodu, aretandu intr'o cuventare*) motivulu conchiarii acestui sinodu si problem'a lui este: ca sinodulu se se pronuncie despre elaboratulu delegatiunei esmisa de congresulu nationalu pentru a tratá cu Serbii in cauzele ce mai suntu controversé, escate din despartirea nóstra ierarchica de càtra Serbi.

Sinodulu, dupa urari de viétiá lunga Parintelui Episcopu, hotaresce ca acést'a cuventare de deschidere se se alature la protocolu.

2. *Vinceniu Babesiu*, referintele delegatiunei esmisa de congresulu nationalu pentru a tratá cu Serbii, face istoriculu tratariloru, alu caror'a resultatu lu-asterne in mai multe acte.

Sinodulu alege o comisiune de 5. insi, anume: *Mironu Romanu, Meletiu Dregliciu, Lazaru Ioanescu, Ioanu Popovicu-Deseanu si Paulu Rotariu*, — dandule instructiune ca censurandu actele delegatiunei, se astérna raportu sinodului in siedinti'a de mane.

3. Pentru preliminariulu speselor sinodului.

Sinodulu esmite comisiunea bugataria in persónele Domniloru: *Petru Chiritescu, Mircea B. Stanescu, si Ioane Moldovanu*, incredintiendu-i ca mane se astérna sinodului uni preliminariu de spese.

4. Presanti'a Sa Domnulu Episcopu amintiesce sinodului cà binemeritatulu metropolitu si arhiepiscopu alu romaniloru ortodosi din Ungaria si Transilvania, Parintele *Andrieu Siagima*, la 23 Aug. va se serbe jubileulu de 25 de anu alu archipastoriei sale. Unu comitetu s'a formatu in Sibiiu pentru acésta serbare la carea se participamu si noi.

Sinodulu primesce cu bucuria propunerea Preasantie Sale Episcopu, si decide se tramita o deputatiune carea la ocasiunea jubileului se-i duca Parintelui Arhiepiscopu si Mitropolitu spre siunea sentimenteloru de bucuria ale acestei dieceese, dovedile de recunoscintia pentru marile sacrificie si ostanele neintrerupte cu care Escelenti'a Sa a servitu, atáti ani si intre furtuni atátu de grele, a servitu caus'a santei nóstre biseriei si a multu cercetatei natiuni, ajutandu bisericei a se smulge din cercustantiele vitrigi si apesatorie pentru a intrá pre calea salutariloru sale institutiuni canonice, si ajutandu natiunei se-si radice érași la demnitate fruntea ce i-o umilisera catastrofele

*) S'a veduitu mai susu. Red.

unui trecut dureros. Deputatiunea acestei diecese o va conduce protosinzelul *Mironu Romanu*. Éra de membrii deputatiunei — fiind că acestu sinodu dorește se fie câtu mai numerosi se decide se fie toti acei credintiosi ortodossi pre cari ii va angagiá spre acést'a Preasanti'a Sa Parintele Episcopu.

5. Fiindu că fondulu din care s'a acoperitu pana acum bugetulu consistoriului, este aprópe de a fi eschauriatu, deci la propunerea Preasantie Sale Parintelui Episcopu:

Sinodulu insarcinéza numit'a comisiune bugetarie se reporteze in siedinti'a de mane déca, pentru acoperirea bugetului consistorialu afla cu cale a se luá bani imprumutu din Fondulu Tasului alu doile?

6. Fiindu că sinodulu in sesiunea trecuta a decisu alegerea unei comisiuni anchetarie in caus'a cartiloru de scola. carea anca n'au ales'o:

Acestu sinodu esmite o comisiune in persón'a conmembriloru sei Dr. *Paulu Vasiciu*, *Iosifu Belesiu*, *Meletiu Dregiciu* si *Georgiu Pop'a*. cu insarcinarea ca pre siedinti'a de mane se reporteze cum ar fi se se compuna o comisiune anchetaria si ce instructiune se i se dee in privinti'a procurarii cartiloru de scóla.

7. *Mihaiu Besanu* a renunsiatu la mandatulu seu.

Renunsiarea lui *Mihaiu Besanu* la mandatulu de membru sinodalu se primesce si in cerculu respectivu Chiseteu se va face alegere nóua.

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a din 26. Iuliu (7. Augustu) 1871.

PROTOCOLU

luatu in conferinti'a invetiatoriloru romani gr. or. din inspectoratele Buteni, B.-Sebesiu, Iosasiu si Dezna. — tienuta in Almasiu la 16/25 Augustu 1871.

1. Dupa chiamarea S-lui Duchu seversita in st. biserică din loeu. conferinti'a se constitue in presinti'a dlui inspectoru si comisariu consist. *Teodoru Halicu*, alegandu de presiedinte pre dlu preotu si profesoru *Constantinu Gurbanu*, si de notariu pre *Teodoru Coloja*, invetiatoriu subst. in Buteni.

Fiindu de facia invetiatorii:

a) *din inspectoratulu Buteniloru*

Teodoru Coloja, *Josifu Tiucra*, *Dimitrie Huiu*, *Paulu Cromnanu*, *Filimonu Ardeleanu*, *Vasiliu Germanu*, *Georgiu Popoviciu sen.*, *Joanu Popa*, *Georgiu Popoviciu jun.* *Joanu Jovu*;

b) *din inspectoratulu B.-Sebesiului:*

Petru Riulu Lazaru Oprea, *Antoni Sierbu*,

Moise Zaslo, *Jacobu Musca*, *Petru Costea*, *Militonu Bodea*, *Georgiu Popa*;

c) *din inspectoratulu Josasiului:*

Dimitriu Popoviciu, *Petru Popoviciu*, *Nicolau Ursuti*, *Teodoru Comanu*, *Teodoru Fehér*, *Vincentiu Biberea*, *Ignatiu Arama*, *Traianu Vesa*.

d) *din inspectoratulu Deznei:*

Petru Mihaila, *Nicolau Totanu*, *Joanu Malitia*, *Dimitriu Erdeleu*, *Nicolau Bucatosiu*, *Florianu Totanu*.
Absinti: *Andrei Cornea*, *Joanu Filipu*, *Dimitriu Costea*, *Josifu Machi*, *Teodoru Florea*, *Georgiu Dirlea*, *Georgiu Scortiaru*, *Paulu Sirachu legitimati*; *Teodoru Oprea*, *Joanu Jacobu*, *Joanu Dronca*, *Joanu Mera*, *Ivantie Sierbu*, *Petru Gergariu*, *Georgiu Ciaciciu* — nelegitimati.—

Au luat parte la conferinti'a dlu inspectoru scol. *Nicolau Ardeleanu*, dd. preoti: *Constantinu Copianu*, *Georgiu Cretia*, *Simeonu Tomutia*, *Teodoru Dronca*, *Michailu Rusu*, *Georgiu Lupsia*, invetiatoriu *Stefanu Bulzanu*: mai departe: *Constantinu Ilca*, *Michailu Secuiu*, *Simedrea Buda*, *Vasiliu Barbateiu* si *Vasiliu Dascou*.

2. Se dá cetire ordinatiunei ven. senatu scol. referitória la convocarea conferintieloru — si „regulamentului pentru conferintiele inviatoresci“ — si se iau spre cunoscintia.

3. Dlu invetiatoriu din B.-Sebesiu tramite spre cetire unu elaboratu alu seu intitulatu: „Metodulu de a invetiá cetirea scriindu.“ carele se citește fiindu ascultatu cu interesare incordata. Totu la acestu obiectu vorbeseu si dd. invetiatori *T.-Comanu* si *N.-Ursuti*, in fine dlu presiedinte aratandu valoarea cartii dlui *J.-Popescu* — intitulata: „antã'a carte de lectura si invetiatura“, conferinti'a otaresee, ca dd. inspectori se fie rogati pentru d'a starui. ca numit'a carte numai de-cãtu se se procureze in esemplarie indestititória pentru tóte scólele inspectorateloru reprezentate in conferinti'a.

4. Se propune alegerea unei comisiuni pentru facerea unui planu de invetiameutu, recerutu in punctulu 2-lea alu ordinatiunei atinse la nr. 2. — se alege in comisiune: *Teodoru Fehér*, *Georgiu Popoviciu jun.*, *Filimonu Ardeleanu*, *Teodoru Comanu* si *Nicolau Ursuti*.

*

Fiindu tempulu inaintatu, siedinti'a se intrerupe si continuarea se anuncia pe 3 óre dupa amédiadi.

*

*

5. Conferinti'a se continua dupa amédiadi cu

disertatiunile invetiatorului Comanu si Ardeleanu „despre metoda in computu,” cari se asculta cu atentiune.

6. Comisiunea pentru facerea planului de invetiamentu, recerutu in ordinationea consistoriului, si-ascerne elaboratulu ei, ce se primesce in intregu.

7. Cu privire la provocarea, ce contine §. 13. din regulamentul, conferinti'a se declara ca sente lips'a tinerii unei conferintie generali cu acea presupunere, ca ven. consistoriu se va ingriji pentru prevederea invetiatorilor cu carausia si diurne potrivite; de locu alu acelei conferintie opinioneza — Siri'a, si de terminu: ultimele zile ale luni Augustu st. n. In nesu cu acest'a, conferinti'a se declara si pe langa infiintarea unei reuniuni generali.

8. Invetiatoriulu F.-Ardeleanu propune si conferinti'a hotaresce, ca ven. consistoriu se fia rogatu, ca pentru conferintiele tinerii se binevoiesca a trimite vre-o persoana versata mai vertosu in sciinti'a fizice, care apoi avendu la mana aparatele recerute, se induca mai in adinsu pre invetiatori intru sciinti'a acest'a folositoria dar pentru invetiatorii nostri in mare parte necunoscuta pe deplinu.

9. Conferinti'a avendu in vedere ca invetiatorimea are lipsa de unu organu de publicitate, la propunerea tui F.-Ardeleanu se declara a primi de organu alu ei-foia literaria-bisericesca „Speranti'a” pe langa acea espresa dorintia a ei, ca in catu se pote, redactiunea se se ingrijesca a o eda in fia-care septemana.*) era dd. inspectori scol. se fia rogati, ca prin comitetele parochiali se se procure numita foia pentru fiescecare scola din inspectoratele reprezentate in conferinti'a.

10. Esperandu-se ca prin impartirea noua a eparchiei in inspectoratele de astadi, se vede unu progresu insemnatu in invetiamentu, conferinti'a atatu venerabilului consistoriu, catu si onor. dd. inspectori din cercurile ei — li esprime incredere si multumita protocolaria.

11. Loculu si terminulu conferintie pe anulu viitoriu 1872 — se pune la B.-Sebesiu pe 10 Augustu st. v.

De o-cam data ne mai fiindu altu obiectu la discutare, conferinti'a se incheia si protocolulu se citește si se autentica.

Datu ca mai susu.

Constantinu Gurbanu, m. p.
presedinte.

Teodoru Coloja, m. p.
notariu.

*. Acest'a atama dela partinirea on. publicu, noi din parte-ni ni-amu tinea de cea mai placuta datorintia. Red.

Proprietatea si editura teologiloru aradani.

VARIETATI.

** *Anunciu.* S'a pusu in lucrare litografica tabloulu cu solemnitatea depuneri darurilor oferite de Romani si Romane pe mormentulu lui **Stefanu celu Mare** la monastirea Putna desemnatu de D. pictoru si fotografu *C. Satmari*, care intr'adinsu a fostu dusu acolo.

Pe tablou se arata splendidulu cortegiulu cum Domnele romane duc frumosa urna consacrativa, elegantele epitafe, oferite de Domnele romane si bucovinene, flamura oferite de Domn'a Haralambia si de Domnele din Iassi, cum si acele ale Institutulu de Bele Arte.

Asemene s'a desemnatu totu personagiulu asistentu, maretulu arcu de triumfu aridicatu la port'a monastirei cum si pitoresca situatiune a santei monastiri Putna fundata la anulu 1465.

Doritorii a posiede acestu memorabilu tablou nationalu suntu cu onore rogati a-si adresa cererile Dniiloru la subsemnatulu impreuna cu pretiulu de 5. franci pentrunu esemplaru, si le voru primi prin posta bine ingrigite.

Major D. Pappazoglu,

Bucuresci, Calea Vacaresci Nro 151.

Pentru redactiune: **Mihailu Sturza.**

Insciintia re.

Subscrisulu amu onore a aduce la cunoscinti'a d. t. comitete pentru administrarea afacerilor bisericesci, precum si la cunoscinti'a antistiloru comunali si prin dinsi, la a tuturor comunitatiloru, ca de mai multi ani incoce representu pre cele mai mari fabrice din tierra si din strainetate cu **campane** (clopote) si **requisite bisericesci** de totu felulu. Cu aceste obiecte am servitu si episcoparulu romanu gr. or. din Aradu, precum si mai multoru comunitati: Vilagosiu Cuvinu Micalaca etc. pre langa pretiurile cele mai moderate. Informatiuni despre acest'a se potu primi de la notariatulu episcopescu. Campane vechi, cari nu se mai potu folosi, se potu schimbá prin altele noue. Pentru campanele noue, atatu pentru calitatea buna si solida, catu si pentru sunetulu armoniecu, pre langa una intrebuintiare regulata, subscrisulu garantezu in numele fabricei pre tempu de **diece ani**. Sume mai mari, pre cari comunitatile nu le voru pote responde de-o data, primescu a se solvi si in rate.

Afara de campane si requisite bisericesci potu servi dupa placu si cu cele mai bune si nou construite **pumpe pentru stingerea focului**, precum si cu **case sigure contra focului si a spargerii, cu locomobile, masine de treeratu** s. a.

In sperantia, ca p. t. comunitati me voru onora cu comisiuni, me subscriu.

respectuosu,

E. Moskovits.

Depositu pentru Ungaria si Transilvania Aradu, strada, Br. Eötvös József nra 10.

Tipariulu lui Stevan Gyulai in Aradu.